

Sobre la modernitat

La tendència general dels humans és considerar que allò que fem és bo i allò queensem és cert; dic la tendència general, no la dels escèptics de tota època i raça, ni la dels qui practiquen allò que és moda anomenar “pensament crític”, que, d’una altra banda, no és cap novetat contemporània. Llavors, si suposem que allò que fem o pensem ho hem inventat nosaltres –vull dir els del temps nostre–, ens atribuïm el mèrit de la novetat, i si ho hem heretat dels antics, el mèrit de la conservació. Ja sé que el mite del passat com a temps millor (el paradís dels orígens, l’edat d’or) actua sovint com a contrapès o com a moderador de la vanitat dels vius, però la visió habitual és diferent: o bé el món, el nostre món, és immutable, tal com l’han imaginat i viscut la major part de les societats “primitives” o preurbanes –així és com era pensat, posem per cas, el món de la Xina clàssica–, o bé el podem fer canviar a poc a poc o de pressa, podem “progressar”, fer revolucions, anar endavant, i llavors la gent de cada temps es considera més “avançada” en el recorregut d’aquest camí. Vist així, els moderns som millors que els antics, o almenys això hem de creure, ja que creiem en el progrés. Per tant, els moderns i els antics, en la història d’Europa, sempre han estat oposats, enfrontats: els paleo- i els neo-, els d’abans i els d’ara, els nous i els vells. Enfrontament que sol coincidir, òbviament, amb l’antagonisme entre generacions: els joves pensen que han superat els vells, siga en el que siga (en estètica, en política o en intel·ligència). Passava a Grècia amb Èsquil i amb Eurípides, passava a Roma, passava a l’Europa medieval a penes es van recuperar el pensament metòdic i la literatura –repassem Dante i el seu *stil nuovo*–, i passava sobretot en el Renaixement i amb la repetida *querelle des anciens et des modernes*. Sense oblidar que el temps “modern” és sempre el temps actual, el present, el que vivim els qui som vius, o com a mínim el temps que encara no ha passat del tot, el més recent, l’inacabat. En definitiva, *modern* ve del llatí *modo*, que vol dir ‘ara mateix’ o ‘fa molt poc’. I no és casualitat que, en el camp de les arts

Joan Francesc Mira

plàstiques (i dels seus innumbrables museus...), l’expressió *art modern* és intercanviable amb *art contemporani*. Oblidant que tot art ha sigut sempre *contemporani*.

Sembla, en tot cas, que, almenys mentre durarà la nostra

contemporaneïtat –que implacablement serà un temps curtíssim, com totes–, l’última *querelle* serà encara la dels postmoderns i els moderns, o com en vulguen dir, que no passarà de ser, com les altres, un episodi més d’aquesta història. Sobretot perquè la modernitat és no solament un concepte circumstancial i reduït, sinó una condició recurrent. La modernitat és no solament aquell conjunt d’actituds i d’idees que naix més o menys amb el racionalisme del segle XVII, la il·lustració del XVIII, amb els avenços de la ciència i de la tècnica, i les idees sobre democràcia, progrés i drets humans i tot això. Aquesta és una definició més o menys ideològica, que ara mateix s’utilitza sobretot per a lamentar-ne el final implacable, per a contraposar-la amb la postmodernitat. Però llavors, si els *temps moderns* s’han acabat –els de l’*Encyclopédie*, els de Karl Marx, o els del film cèlebre de Charles Chaplin?–, si allò que ve darrere és una cosa indefinida i sense nom –tan sense nom que només li podem dir *postmoderna*– i que només es delimita per oposició, el resultat és que la modernitat clàssica és antiga i allò que ve darrere és la modernitat nova. Curiosament, sembla que també circula amb molt d’èxit una certa visió catastrofista del present, segons la qual, sembla que hi hagué un temps passat recent, el *temps modern*, en què les desgràcies que patim ara no existien. Llàstima no haver nascut cent anys abans, perquè el present, pel que es pot veure, és un horror inhabitable, tant en política com en literatura. En fi, és el que sol passar: l’antic principi d’oposar-se al present oposant-se als qui se suposa que l’encarnen. A mi, que no he deixat de ser *modern*, que tinc vocació d’*il·lustrat*, i que no he cregut mai en postmodernitats estètiques o ideològiques, aquesta oposició em semblaria perfecta si no fóra que és perfectament falsa i estúpida. I qualsevol temps és bo per a recordar-ho, fins i tot la calor de l’estiu.

“Sembla, en tot cas, que, almenys mentre durarà la nostra contemporaneïtat –que implacablement serà un temps curtíssim, com totes–, l’última ‘querelle’ serà encara la dels postmoderns i els moderns, o com en vulguen dir, que no passarà de ser, com les altres, un episodi més d’aquesta història. Sobretot perquè la modernitat és no solament un concepte circumstancial i reduït, sinó una condició recurrent”